

RAMON ORDEIG
PERE TIÓ
IMMA OLLICH
MIQUEL MIRAMBELL
MARC SUREDA

EDUARD JUNYENT I SUBIRÀ
(VIC, 1901-1978)

TEMPLE ROMÀ • VIC
PATRONAT D'ESTUDIS OSONENCs

EDUARD JUNYENT I LA SEVA VESSANT COM A HISTORIADOR DE L'ART

MIQUEL MIRAMBELL ABANCÓ

En aquest article es pretén estudiar la figura polièdrica del Dr. Eduard Junyent i Subirà des d'una de les seves vessants; concretament s'analitza la seva relació amb la disciplina de la història de l'art. Això no obstant, cal precisar que aquest estudi no es basarà en records personals sobre la figura del Dr. Junyent, atès que no el vaig conèixer personalment, sinó en estudis i records d'altres persones que el van tractar.

El text està estructurat en cinc apartats. Comença amb un breu comentari sobre les fonts bibliogràfiques consultades; continua amb el recull d'algunes dades biogràfiques rellevants per abordar la faceta d'historiador de l'art d'Eduard Junyent; tot seguit es comenta la projecció internacional de la seva figura, i, per acabar, es valoren les principals tasques que va desenvolupar com a historiador de l'art: la investigació, la promoció cultural i la reorganització del Museu Episcopal de Vic. El darrer apartat, que clou aquest estudi, consisteix en una breu reflexió sobre el llegat del Dr. Junyent com a historiador de l'art.

Fonts bibliogràfiques i recursos consultats

Malgrat que la bibliografia sobre la figura d'Eduard Junyent és força abundant, aquest article se centra bàsicament en quatre fonts. En primer lloc, el número miscel·lani publicat a la revista *Ausa* amb motiu de la seva mort, sobrevinguda el 20 de novembre de 1978.¹ En segon lloc, tres estudis de Ramon Ordeig² i, finalment, les glosses sobre la seva figura escrites, d'una banda, per Miquel S. Salarich i Miquel S. Ylla-Català (Salarich; Ylla-Català, 1983) i, d'altra banda, per Antoni Pladevall i Font (Pladevall, 2019).

1. *Ausa* [Vic], vol. VIII, núm. 91-92 (1979).

2. Concretament el pròleg de Ramon Ordeig als *Estudis d'història i art (segles IX-XX)*, compilats amb motiu del centenari del naixement del Dr. Junyent i editats pel Patronat d'Estudis Osonencs (Junyent, 2001: 9-15); un article sobre la infància i la joventut del Dr. Junyent amb motiu d'una conferència que Ramon Ordeig pronuncià en el centenari del naixement del Dr. Junyent (Ordeig, 2001), i un tercer article sobre cinc cartes que el Dr. Junyent escrigué sobre la revolució de 1936 a Vic (Ordeig, 2006).

Pel que fa al número miscel·lani de la revista *Ausa* publicat arran de la seva mort, hi ha catorze articles escrits per diverses personalitats del món cultural i religiós de l'època que componen un retrat polièdric, però molt ric, de la figura d'Eduard Junyent. Així, doncs, Ramon Masnou estudià la seva vessant com a sacerdot, Josep Gudiol i Ricart es remuntà als inicis de la seva vocació científica, Josep Junyent i Rafart narrà els anys romans i l'aportació del Dr. Junyent a l'arqueologia, Miquel S. Gros estudià la figura del Dr. Junyent vinculada al Museu Episcopal de Vic, Antoni Pladevall i Font abordà la tasca d'arxiver del Dr. Junyent, Miquel S. Salarich el presentà com a fundador del Patronat d'Estudis Osonencs, Ricard Ripoll aprofundí en la seva vessant com a arqueòleg, Miquel Coll i Alentorn estudià la seva faceta com a historiador, Joan Ainaud de Lasarte es fixà en la seva tasca com a historiador de l'art, Martí de Riquer analitzà el Dr. Junyent acadèmic, Ramon Pou i Rius aprofundí sobre Junyent i l'alta cultura, Maria-Mercè Miró presentà la tasca docent del Dr. Junyent i, finalment, Joan Anglada i Vilardebó redactà un article *In memoriam*. Per cloure el volum, Ignàsia Font elaborà una exhaustiva biobibliografia del Dr. Junyent.

De totes aquestes aportacions, s'han seleccionat els articles de Josep Gudiol i Ricart sobre els inicis de la seva vocació científica (Gudiol i Ricart, 1979), de Miquel S. Gros sobre la relació d'Eduard Junyent amb el Museu Episcopal de Vic (Gros, 1979), de Miquel S. Salarich sobre la seva relació amb el Patronat d'Estudis Osonencs (Salarich, 1979), de Joan Ainaud de Lasarte a l'entorn de la seva vessant com a historiador de l'art (Ainaud, 1979) i la ja comentada biobibliografia elaborada per Ignàsia Font (Font, 1979).

Principals dades biogràfiques

Nascut el 18 de setembre de 1901 al número 26 de la plaça del Mercadal de Vic, fou el fill primogènit del matrimoni format per Antoni Junyent i Noguera i Vicenta Subirà i Costa. Entre 1912 i 1926 seguí la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic. Durant aquests anys de seminarista als vespres anava a l'Escola Municipal de Dibuix de Vic on feu amistat amb Josep Gudiol i Ricart, nebot de Mn. Josep Gudiol i Cunill, aleshores conservador del Museu Episcopal de Vic. L'amistat amb Josep Gudiol i Ricart serà molt rellevant en aquests anys i al llarg de la seva vida, ja que serà el seu gran còmplice en temes artístics, com veurem més endavant. D'entrada, Josep Gudiol i Ricart l'introduí a la tertúlia que cada diumenge se celebrava al Museu Episcopal de Vic, a l'entorn de Mn. Gudiol i Cunill, el qual s'acabaria convertint en el mestre del Dr. Junyent. Durant aquests anys també es relacionà amb Mn. Segimon Cunill i Fontfreda (conservador adjunt del Museu Episcopal de Vic). Tots tres seran transcendents per a la futura faceta del Dr. Junyent com a historiador de l'art. Finalment, el 15 d'agost de 1926 fou ordenat sacerdot a l'església del Seminari de Vic.

Fotografia dels anys vint en què hi surten Mn. Gudiol i Cunill (assegut a l'esquerra), Mn. Segimon Cunill (assegut a la dreta) i Eduard Junyent (dret al centre).

Anys més tard Josep Gudiol i Ricart recordà el moment en què es van conèixer i com l'introduí a les tertúlies dominicals del Museu i de la Biblioteca, que en aquells anys es repartien les sales del segon pis dels claustres de la catedral i del Palau Episcopal:

Vaig conèixer l'Eduard Junyent a l'Escola municipal de dibuix, dirigida llavors per l'escultor Eudald Brunet, en el curs iniciat a finals de setembre de 1916. Tenia tres anys més que jo i estudiava els primers cursos de llatí al Seminari, però la diferència d'edat no fou obstacle pel naixement d'una amistat cordial i perenne. Aquella reunió diària de set a nou del vespre a les aules inhòspites modestament instal·lades a les golfes del vell cenobi de Sant Josep, on la discreta llibertat regnant convidava a les confidències, fou per a nosaltres un autèntic alliberament. L'Eduard em parlava de literatura i em llegia els seus primers poemes; jo tractava d'explicar la misteriosa emoció que em produïen les excavacions esporàdicament realitzades pel Centre Excursionista. El nou amic no tardaria molt a convertir-se en concurrent addicte de la tertúlia dominical que es reunia a la Secretaria del Museu a l'entorn de Mossèn Gudiol. D'aquest ambient nasqué la *Colla de Gurb*, agrupació juvenil dedicada a l'excursionisme i a l'exploració sistemàtica de la comarca vigatana, a la recerca i excavació de jaciments prehistòrics i romans i al cultiu de la literatura i del folklore. (Gudiol i Ricart, 1979: 370)

Pocs mesos després de la seva ordenació com a sacerdot, concretament l'octubre de 1926, Mn. Junyent anà a Roma per tal d'estudiar el que seria la seva

gran passió: l'arqueologia. Segurament en aquesta decisió hi va tenir molt a veure un encàrrec que va rebre al cap de pocs dies d'haver cantat missa i que recull la *Gazeta de Vich* del 28 d'agost de 1926:

Ha vingut a Espanya, en viatge d'estudi, l'eminent arqueòlech Mons. Joseph Wilpert, professor de l'Institut Pontifici d'Arqueologia Cristiana, creat a Roma per *Motu Proprio* del Papa actual, del 11 [de desembre] de l'any jubilar 1925. El professor Wilpert, arribat ahir a Barcelona, comensarà per estudiar els *sarcòfags* que's conserven en la Capital, a Girona y a Tarragona. En la referida excursió científica per la nostra terra, el professor es acompanyat pel jove sacerdot Mn. Eduard Junyent. (Ordeig, 2001: 475)

Després de gairebé quatre anys a Roma, Mn. Junyent acabà doctorant-se a l'Istituto Pontificio di Archeologia Cristiana, on va rebre el mestratge del rector de la institució, Jean-Pierre Kirsch, qui li dirigí també la seva tesi doctoral. De fet, la tesi doctoral del Dr. Junyent fou la primera que es llegí en aquesta institució i estava centrada en la basílica romana de Sant Climent: *Il titolo di San Clemente in Roma*.

Poc abans de llegir la tesi, la vida del Dr. Junyent va patir un tomb inesperat, ja que contra tot pronòstic fou reclamat a Vic perquè esdevingués conservador adjunt de Mn. Gudiol al Museu Episcopal de Vic. De manera que, a contracor, Eduard Junyent abandonà Roma i s'instal·là a Vic, on fou nomenat conservador adjunt del museu i auxiliar bibliotecari diocesà l'11 d'abril de 1930. Aquest nomenament es produí arran de la mort inesperada de Mn. Segimon Cunill als 34 anys d'edat (fins aleshores conservador adjunt del museu) i davant la malaltia de Mn. Gudiol i Cunill, que acabà morint l'any següent, concretament el 10 d'abril de 1931. Finalment, el 5 de maig de 1931 Eduard Junyent fou nomenat, amb 29 anys, conservador del Museu Episcopal substituint a qui havia estat el seu mestre.

Després d'uns anys dirigint el Museu i la Biblioteca Episcopal, a més d'encarregar-se de l'Arxiu Municipal de la ciutat de Vic, Mn. Junyent es va veure obligat a fugir d'Espanya a través dels Pirineus, a causa de l'esclat de la Guerra Civil espanyola, i a refugiar-se a Roma, on romandria fins a l'any 1941, dirigint primer la càtedra d'arquitectura cristiana i després la càtedra d'iconografia cristiana. Durant aquesta estada romana, li oferiren la direcció del Museu Cristià del Laterà —després integrat als Museus Vaticans—, a la qual renuncià per tal de tornar a Vic i fer-se càrrec del Museu i de la Biblioteca Episcopal de Vic.

Malgrat que l'any 1939, un cop acabada la Guerra Civil, feu estades intermitents a Vic per tal de recollir les peces disperses del Museu Episcopal, no fou fins al 1941 que tornà definitivament a la capital d'Osona i es dedicà amb cos i ànima al projecte que havia heretat de Mn. Gudiol, i que no era altre que

engrandir i consolidar el Museu Episcopal, un museu que aplegava les riques col·leccions del bisbat vigatà. Amb aquesta finalitat aconseguí a partir d'aquest mateix any 1941 el trasllat de la seu del museu del Palau Episcopal al Col·legi de Sant Josep. Aleshores començà una tasca ingent a la qual dedicà tota la seva vida: el creixement, l'estudi i la reorganització de les col·leccions del Museu Episcopal de Vic.

Paral·lelament a aquesta activitat investigadora i museogràfica, Mn. Junyent també fou un promotor cultural. Entre les diverses tasques que desenvolupà en aquest sentit, sobresurt la creació l'any 1948 de la Colla Mont-rodon, la qual el 1952 es transformà en el Patronat d'Estudis Osonencs, editor de la revista *Ausa*.

Finalment el 20 de novembre de 1978 morí, als 77 anys, en un pis de l'edifici del Museu Episcopal de Vic, a un quart de nou del vespre.³

Una figura internacional

Un aspecte clau per valorar correctament la tasca investigadora del Dr. Junyent, i més concretament la seva aportació a la història de l'art, és recordar la internacionalitat de la seva figura i insistir en les seves relacions fora de la ciutat de Vic. Només així es podran avaluar adequadament les seves aportacions a aquesta disciplina.

A banda de la seva relació amb Roma i més concretament amb l'Istituto Pontificio di Archeologia Cristiana, cal destacar la seva pertinença a altres institucions acadèmiques o centres d'estudis. Així, doncs, entre 1932 i 1936 fou membre corresponent de la Real Academia de la Historia de Madrid. A partir de 1957 fou membre de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi de Barcelona i l'any següent esdevingué també membre de l'Institut d'Estudis Catalans. L'any 1962 ingressà a l'International Council of Museums i el 27 d'octubre de 1963 esdevingué acadèmic numerari a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. L'any 1964 fou membre de The Hispanic Society of America i de l'Institut Arqueològic Alemany de Berlín. Finalment, el 1977 es convertí en membre de la Pontifícia Comissió d'Arqueologia de Roma.

Més enllà de la seva relació amb totes aquestes prestigioses institucions, el Dr. Junyent també va rebre diversos guardons. Així, l'any 1962 fou nomenat cavaller de l'Orde de les Arts i les Lletres de França pel Ministeri de Cultura

3. La redacció d'aquest breu recull de dades biogràfiques rellevants per a l'estudi de l'activitat del Dr. Junyent com a historiador de l'art, està basat principalment en la nota biobibliogràfica redactada per Ignàsia Font (Font, 1979: 424-426) i en el pròleg que Ramon Ordeig redactà per al recull d'estudis d'història i art publicat en ocasió del centenari del naixement del Dr. Junyent (Junyent, 2001: 9-13).

d'aquell país i l'any 1969 se li atorgà la Creu d'Alfons el Savi i la Medalla de Plata de la Província de Barcelona. Més endavant, el 12 de juliol de 1976 va rebre la primera Medalla d'Or de la Ciutat de Vic, lliurada a la Sala de la Columna de l'ajuntament vigatà, i l'1 d'octubre de 1978 se li atorgà la Medalla d'Or dels Amics dels Museus de Barcelona.

Finalment, entre els reconeixements acadèmics cal ressenyar que l'any 1962 fou proposat com a doctor *honoris causa* per la Universitat de Lovaina, però que per raons polítiques no fou possible atorgar-li aquest guardó, i que el 1978 fou nomenat doctor *honoris causa* per la Facultat de Teologia de Barcelona.⁴

Principals tasques del Dr. Junyent com a historiador de l'art

Un cop presentades les principals dades biogràfiques del Dr. Junyent, així com la seva vinculació amb diverses institucions acadèmiques, universitàries i culturals, és el moment d'aprofundir en les seves principals tasques com a historiador de l'art. Aquestes tasques se centren bàsicament en tres activitats: la investigació, la promoció cultural i la reorganització del Museu Episcopal de Vic.

La investigació

Pel que fa a la investigació, l'any 1979 Ignàsia Font feu un recull de tot el que havia publicat Mn. Junyent des de 1916 fins al juliol de 1978 (Font, 1979: 424-460). La bibliografia recollida incloïa diversos formats de publicacions: llibres, articles periodístics, articles especialitzats, ressenyes, capítols de llibres, comunicacions a congressos, etc. En total es relacionen 671 documents, sense comptar les col·laboracions d'Eduard Junyent a la *Gran Enciclopèdia Catalana*. A més, cal afegir a aquesta xifra tres publicacions més sense data i quatre publicacions que aleshores estaven en premsa.

Quant als temes d'investigació tractats en els seus escrits, s'observa clarament com en un primer moment Mn. Junyent s'inclinà per la poesia, el folklore, l'arqueologia i la història, de manera que els temes pròpiament d'història de l'art no compten inicialment entre els seus principals interessos. Això no obstant, cal indicar que entre 1926 i 1930 publicà textos temàticament vinculats amb la seva estada a Itàlia. De fet, l'entrada de temes sobre història de l'art en els seus escrits no es va produir fins que va esdevenir conservador adjunt de Mn. Gudiol al Museu Episcopal de Vic, un càrrec que indiscutiblement li

4. La majoria de dades d'aquest apartat també estan extretes de la nota biobibliogràfica redactada per Ignàsia Font amb motiu de la mort del Dr. Junyent (Font, 1979: 424-426).

va arribar abans d'hora. A més, la mort de Mn. Gudiol precipità que el 1931 es convertís en el seu successor.

Una altra dada rellevant que es desprèn a l'hora d'analitzar la bibliografia aplegada per Ignàsia Font és la llengua habitual de Mn. Junyent a l'hora de publicar, ja que emprà el català, el castellà, el francès i l'italià, confirmant així l'abast internacional de la seva figura. Tanmateix, cal recordar que l'ús d'una llengua o d'una altra serà fruit de les vicissituds històriques que el Dr. Junyent va viure. Així, doncs, fins a principis dels anys quaranta escriu en català gairebé sempre, tot i que el francès el comença a utilitzar a partir de 1930 i puntualment fins al 1974. Cal recordar que en francès va escriure una de les seves obres principals: *Catalogne romane*, posteriorment traduïda al català.

Mn. Junyent estava familiaritzat amb la llengua francesa, entre d'altres causes perquè durant la seva estada romana s'allotjà a Sant Lluís dels Francesos. Així ho indicà en una carta datada el 18 de novembre de 1926 i adreçada a Mn. Gudiol i Cunill, el seu mestre:

Estic de primera a S. Lluís dels francesos amb tota la llibertat que necessito i amb tota la comoditat que saben proporcionar-se els abbés francesos.⁵ (Ordeig, 2001: 478)

Com a conseqüència de la seva estada a Roma, es familiaritzà amb la llengua italiana, que fou emprada també en alguns dels seus escrits a partir de 1927 i sobretot durant la seva segona estada a Roma, entre 1938 i 1939, fugint de la Guerra Civil espanyola.

Finalment, emprà la llengua castellana puntualment a partir de 1932 i sobretot durant la dictadura franquista. A partir de 1940-1941 començà a publicar habitualment en castellà fins a la dècada dels seixanta. A partir d'aquesta dècada tornà a publicar en català, de manera que als anys setanta ja l'emprà amb més freqüència.

Per acabar, cal dir que alguns dels seus articles, especialment els periodístics, foren signats amb pseudònims, alguns d'ells tan reveladors com «Marcia Menhir», que evidencia el seu interès per l'arqueologia.

Ramon Ordeig, en el pròleg al recull d'estudis d'història i art del Dr. Junyent publicat en ocasió del centenari del seu naixement, resumeix molt bé la tasca investigadora del seu mestre i en destaca les seves principals obres publicades en vida:

5. Mn. Junyent anà a viure a Sant Lluís dels Francesos perquè se li havia vetat la residència al Col·legi Espanyol de Roma a causa d'una denúncia procedent de Vic, amb l'acusació de filies catalanistes. La causa fou el seu posicionament al costat de Mn. Gudiol en la polèmica per la coronació de la Mare de Déu de la Gleva l'any 1923 (Ordeig, 2001: 478). Aquesta polèmica consistí en una discussió entre els partidaris de restaurar i coronar la imatge tal com s'havia trobat (els catalanistes) i els que volien que

Mn. Eduard Junyent (el primer a la dreta) amb companys de l'Institut Pontifici d'Arqueologia Cristiana a Roma l'any 1929.

En efecte, malgrat tots els seus càrrecs institucionals, el doctor Junyent sabé trobar hores i hores per a la investigació, fruit de la qual foren diversos i extensos treballs sobre arqueologia paleocristiana, el *Diplomatari de Sant Bernat Calvó* (1956), els dos volums sobre la *Catalogne romane* (1961), editats després en català sota el títol de *Catalunya romànica* (1975-1976), els volums dedicats a les *Jurisdiccions i privilegis de la ciutat de Vich* (1969) i a *La ciutat de Vic i la seva història* (1976), així com el destinat a la història de *El monestir de Sant Joan de les Abadesses* (1976), entre altres llibrets i articles, aquests últims publicats a la revista *Ausa* —fundada i dirigida per ell (1952-1978)— i en altres revistes especialitzades —ho detallarem més avall—, a més dels nombrosos articles publicats a la premsa catalana. (Junyent, 2001: 12)

Això no obstant, en el moment de morir el Dr. Junyent va deixar moltes fitxes i notes soltes inèdites:

Gran investigador, puix investigà més que no publicà, ha deixat un sens nombre de fitxes i anotacions soltes sobre arqueologia cristiana, litúrgia, excava-

la marededeu fos coronada amb un luxós vestit (el sector dels carlins). Mn. Gudiol pertanyia al sector catalanista, mentre que el vicari general del bisbat era del sector carlí. L'enfrontament s'anà embolicant fins al punt que els fets de la Gleva van malmetre la relació entre Mn. Gudiol i el bisbe Francesc Muñoz, que en un primer moment va donar suport als catalanistes i després als carlins (vegeu Roma; Ginesta, 2006: 449-453).

cions i escriptori de la Catedral de Vic, notícies històriques de Vic, entre molts altres temes, que catalogats i relligats seran de gran utilitat per als investigadors.⁶ (Font, 1979: 460)

En efecte, després de 1979 s'edità obra inèdita del Dr. Junyent i d'altra fou reeditada:

Així, l'any 1979 la Caixa d'Estalvis Comarcal de Manlleu reedità la conferència titulada *La basilica de Santa Maria de Ripoll (1032-1932)*, pronunciada per l'autor el 1932. Entre els anys 1980 i 1996 el Patronat d'Estudis Osonencs i l'Arxiu i Biblioteca Episcopals de Vic publicaren el seu *Diplomatari de la Catedral de Vic (segles IX-X)*, obra apareguda en cinc fascicles i relligada en un gruixut volum de 810 pàgines. Publicacions de l'Abadia de Montserrat i Curial Edicions Catalanes editaren el 1983, a cura de Josep de C. Laplana, un volum de 246 pàgines titulat *L'arquitectura religiosa a Catalunya abans del romànic*. El Patronat d'Estudis Osonencs publicà l'any 1987 el llibret titulat *Monuments romànics d'Osona*, constituït per un recull d'articles i de capítols de llibres dedicats al tema pel nostre autor, i l'any 1989 reedità el *Cerimonial de consellers de la ciutat de Vic: manuscrit inèdit del segle XV*, d'Antoni Vila, transcrit i prologat per Junyent. L'any 1992 l'Institut d'Estudis Catalans edità, a cura d'Anscari M. Mundó, el seu *Diplomatari i escrits literaris de l'abat i bisbe Oliba* en un volum de 470 pàgines. El mateix any 1992 fou publicat, per part de l'Arxiu, Biblioteca i Museu Episcopals de Vic, el llibret titulat *Sant Miquel dels Sants i la ciutat de Vic*, amb articles de Josep Gudiol, Eduard Junyent i Miquel S. Salarich. Per últim, l'any 1995 l'editorial AUSA publicà el llibre *La catedral de Vic*, molt il·lustrat, amb la traducció i adaptació del text que el doctor Junyent havia publicat el 1944 en la guia turística de la Catedral. (Junyent, 2001: 13)

Finalment, l'any 2001 es publicà el ja comentat *Estudis d'història i art (segles IX-XX)*, amb el pròleg, la selecció i l'edició a cura del seu deixeble Ramon Ordeig i Mata (Junyent, 2001). Es tracta d'un recull de 46 estudis dedicats a la història de Catalunya i de Vic, apareguts en forma d'opuscles o articles en revistes catalanes i foranes, i que inclouen discursos acadèmics, conferències i memòries agrupats en tres blocs cronològics: del segle IX al XII (19 estudis), del segle XIII al XV (11 estudis) i del segle XVII al XX (16 estudis).

De tot això es desprèn que la preferència del Dr. Junyent com a investigador se centra principalment en l'edat mitjana i d'una manera especial en els períodes preromànic i romànic. Així ho indica també Antoni Pladevall i Font en la redacció de la ressenya biogràfica del Dr. Junyent que elaborà per al *Diccionari d'historiadors de l'art català, valencià i balear*, editat per l'Institut d'Estudis Catalans i consultable en línia (Pladevall, 2019). En aquesta mateixa

6. Entre els temes ressenyats per Ignàcia Font consten l'arqueologia, la litúrgia i la història, però no l'art.

publicació s'indica que els temes principals d'investigació del Dr. Junyent com a historiador de l'art al llarg de la seva vida foren l'art preromànic i romànic, l'art barroc, la museografia i la iconografia.

La promoció cultural

La seva tasca com a promotor cultural començà ben aviat, ja que amb només quinze anys creà amb altres joves de Vic un grup de recerca anomenat «La Colla de Gurb», del qual Junyent fou el primer secretari.⁷ El grup estava interessat en la recerca de restes arqueològiques i en el folklore. Més endavant, concretament el 1922, el grup es transformà en la Secció d'Exploracions del Centre Excursionista de Vic. Comptaven amb el mestratge de Mn. Josep Gudiol i Cunill i de Mn. Segimon Cunill i Fontfreda:

Era el mes de març de 1917 quan els dos germans Gudiol i els dos Junyent anaren d'excursió a la serra de la Noguera, al nord de Vic, on se sospitava l'existència d'uns sepulcres primitius. En efecte, hi descobriren una malmesa necròpolis neolítica. Des d'aquell dia començà una acció sistemàtica per a descobriments arqueològics. Uns quants nois del Centre Excursionista s'hi afegiren. Així nasqué la Colla de Gurb, títol derivat de la muntanya objecte de la primera expedició col·lectiva. Es reuniren a can Gudiol, fins que l'any 1920 passà a formar part de la secció d'exploracions del Centre Excursionista, presidida per mossèn Gudiol. (Gudiol Corominas, 1997: 22)

Passada la Guerra Civil espanyola i la seva segona estada a Roma, un cop instal·lat definitivament a Vic a partir de 1941, el Dr. Junyent esdevingué «el principal motor de la cultura ciutadana» ja que convertí la biblioteca i els arxius del bisbat en una autèntica escola per als estudiosos i en un lloc de reunió per a intel·lectuals en l'època grisa de la dictadura (Pladevall, 2019).

D'altra banda, des de 1945 impulsà l'Agrupació d'Artistes de Vic, a l'empara de la qual va aparèixer el grup «Els Vuit», format per joves pintors, poetes i teòrics de l'art. El nom provenia del nombre de pintors que van exposar en el I Saló: Pere Brugulat, Antoni M. Sadurní, Ramon Castells, R. Cortès, J. Font Sellabona, J. M. Selva, Joan Vila Moncau i Josep Serra Colomer. Liderat per J. M. Selva, el nombre de membres del grup va anar creixent i al voltant del nucli inicial es van anar reunint més persones. Es van celebrar fins a nou salons entre 1946 i 1958, la majoria a la Sala Bigas. Als vuit del I Saló s'hi van afegir Josep Collell, Josep Brugalla, Sala Santonja, Joan Furriols, Roca Ylla, Ramon Torrents Riu i E. Sunyol (Palomo, 2002: 174).

7. Els cinc socis fundadors foren Josep Gudiol i Ricart, Eduard Junyent, Antoni Gudiol i Ricart, Paulí Junyent i Ferran Buixó (Roma; Ginesta, 2006: 446-448).

Finalment, el 1948, juntament amb altres vigatans i gent de la comarca, el Dr. Junyent creà la Colla Mont-rodon, la qual es transformà el 1952 en el Patronat d'Estudis Osonencs, organització que va dirigir durant vint-i-sis anys i fins a la seva mort. El Patronat d'Estudis Osonencs es constituí legalment el 29 de març de 1952 i s'inaugurà oficialment el 23 de novembre d'aquell mateix any, coincidint amb la inauguració de les noves instal·lacions de la Biblioteca Episcopal. La primera festa anual es va celebrar el 13 de setembre de 1953.

L'any 1979 Miquel S. Salarich i Torrents, membre de la Colla Mont-rodon, narrà en primera persona la transformació d'aquesta agrupació en el Patronat d'Estudis Osonencs, contribuint a dibuixar l'activisme cultural del Dr. Junyent durant aquells anys:

El Dr. Junyent volia, només, per damunt de tot, retornar a Vic la fesomia típica dels anys anteriors. I aquest sentiment era compartit per una sèrie d'amics seus que cercaven al seu voltant l'escalf d'un gran fervor ciutadà i en amigable companyonia es reunien en una tertúlia a la rebotiga de la famosa llibreria del malaguanyat Francesc Sala, establerta en un punt veritablement cèntric de la Plaça Major. Aquestes reunions intensament concorregudes, tenien lloc els dissabtes a darrera hora de la tarda. Converses i discussions, suggerències i actituds, anaren forjant un futur que tenia per escenari l'enyor de les antigues institucions vigatanes i els fets tradicionals de la pairalitat.

En un moment determinat es va pensar en imitar les esbartades dels nostres avantpassats i s'organitzaren excursions i visites a les cases pairals de la rodalia i als llocs més típics de la contrada, cercant excuses per tal d'evocar fets i avinences de coses passades. Es llegien versos, es pronunciaven parlaments, alguns foren collits en cinta magnetofònica, el conjunt dels quals representaria un aspecte molt característic d'aquells anys. Aquests aplecs foren qualificats de Montrodonades i els seus components foren anomenats Montrodons en testimoni de la primera excursió, que fou dedicada a visitar el Castell de Montrodon.

De tot plegat en sorgí un afany extraordinari de crear una entitat definitiva. I es presentaren propostes. Uns maldaven per constituir una secció d'Amics de la Ciutat, altres per fer aparèixer una publicació, literària i artística, que donés veu a les inquietuds tancades. El Dr. Junyent va escoltar (en sabia molt d'escoltar i, tot escoltant, ja componia) aquelles suggerències i un dia es va pronunciar, resumint tots aquells projectes donant forma a un model d'agrupació o entitat d'acord amb les circumstàncies del moment, que titulà *Patronat d'Estudis Ausonencs*. (Salarich, 1979: 398)

Una de les principals tasques del Patronat d'Estudis Osonencs fou —i encara és— la publicació de la prestigiosa revista *Ausa*, en la qual el Dr. Junyent va publicar seixanta-un treballs,⁸ a més d'obrir la porta a molts altres investiga-

8. «El Dr. Junyent no solament va servir al Patronat com a director, organitzador, assessor i ma-

dors que hi van donar a conèixer —i encara hi segueixen donant a conèixer— les seves recerques. El primer número de la revista *Ausa* es publicà el setembre de 1952 i actualment porta 28 volums publicats i 182 números. Es tracta d'una revista de periodicitat semestral que aplega estudis de disciplines humanístiques o científiques relacionades amb la comarca d'Osona. Actualment la revista es pot consultar íntegrament en línia mitjançant el repositori RACO (Revistes Catalanes amb Accés Obert), de manera que entre els anys 2015 i 2018 ha rebut 302.566 consultes.⁹

Finalment cal dir que, segons Carhus Plus+, la revista *Ausa* està classificada amb el nivell A (màxima qualificació), la qual cosa indica la gran qualitat de la revista des del punt de vista científic.¹⁰

La reorganització del Museu Episcopal de Vic

A finals de febrer de 1930, mentre el Dr. Junyent era a Roma, morí als 34 anys d'edat Mn. Segimon Cunill, el conservador adjunt del Museu Episcopal de Vic. Aquesta mort, sumada al fet que Mn. Gudiol i Cunill —conservador del Museu Episcopal— estava malalt de Parkinson, provocaren que aquest darrer es posés en contacte amb Mn. Junyent perquè abandonés Roma i tornés a Vic per fer-se càrrec del museu. La situació era preocupant.

Mn. Gudiol feu escriure al seu nebot perquè convencés Eduard Junyent perquè tornés a Vic i es fes càrrec del museu. Cal recordar que el seu nebot era Josep Gudiol i Ricart, que havia forjat una sòlida amistat amb Mn. Junyent d'ençà que coincidiren de joves a l'Escola Municipal de Dibuix. La resposta d'Eduard Junyent data del 9 de març de 1930 i accepta retornar a Vic encara que no li fa gaire gràcia:

Aquesta és la situació en què em troba la teva proposta de venir a fer costat al teu oncle.

I et responc serenament. He consultat el cas amb els meus col·laboradors aquest vespre mateix.

nipulador en tots els seus caires, sinó que també fou el gran col·laborador de les seves publicacions. A l'índex de la revista *Ausa* trobem una trentena d'articles en el capítol d'història, sis al d'arqueologia, onze a la secció artística, deu a la biografia, dos a la literària, dos a la de folklore, que sumen un total de 61 treballs, tots ells sota el denominador comú del panorama vigatà.» (Salarich, 1979: 399)

9. <<https://www.raco.cat/index.php/Ausa/index>> (consulta: 2 abril 2019).

10. Carhus Plus+ és un sistema de classificació de revistes científiques dels àmbits de les Ciències Socials i Humanitats que es publiquen a nivell local, nacional i internacional. Aquest projecte, desenvolupat per l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca a proposta de la Direcció General de Recerca de la Generalitat de Catalunya, es presenta amb la finalitat de contribuir a l'avaluació de la recerca que es duu a terme en el sistema científic i universitari català amb la màxima objectivitat <<http://agaur.gencat.cat/ca/avaluacio/carhus/index.html>> (consulta: 2 abril 2019).

Pel teu oncle estic disposat a fer el màxim sacrifici de les meves aspiracions. Però certament ell serà el primer d'evitar que no es tiri avant un resultat, com és el que tinc entre mans.

Et parlo francament. Si el teu oncle em vol al seu costat, jo em poso immediatament a les seves ordres, perquè jo, que sóc el seu més gran admirador i el seu més humil deixeble, no puc pas veure que la seva obra en sigui defraudada i estic disposat a col·laborar-hi i a continuar-la.

Però demano de temps que em deixi acabar la tesi fins a obtenir el títol, això és fins a Pasqües i que em deixi fer un viatge a l'*Àfrica cristiana que en realitat és ja programat*. (Gudiol i Ricart, 1979: 375-376)

Com ja s'ha comentat, Mn. Gudiol i Cunill morí el 10 d'abril de 1931 a l'edat de 58 anys i Eduard Junyent fou nomenat conservador del Museu Episcopal el 5 de maig de 1931.¹¹ Els primers anys els dedicà a reorganitzar la secció romànica del museu a la galeria nord del claustre de la catedral (1934), fins que esclatà la Guerra Civil espanyola i el 21 de juliol de 1936 la catedral i el Palau Episcopal de Vic foren assaltats per milicians procedents de Barcelona. El Dr. Junyent va aconseguir salvar les peces del museu, enfrontant-se als milicians, amagant peces i retornant al museu amb els bombers per apagar el foc. Ell mateix ho explicà en dues cartes escrites des de Roma. La primera està escrita en francès el dia 30 de juny de 1937 i va adreçada a Joan Anglada i Vilardebó, en ella Mn. Junyent parla d'ell mateix però en tercera persona, li explica que ha aconseguit salvar el museu i els arxius i que es va haver d'amagar uns mesos fins que es va escapar d'Espanya pels Pirineus:

Vous comprenez très bien que j'ai des nouvelles très exactes de votre ami qui était au Musée de votre ville. Il avait réussi à sauver le Musée et les archives le premier jour des faits, se rencontrent au porte quand les foules y sont parvenues. Obligé à sortir vers le soir, il y est retourné avec les pompiers pendant la nuit, pour faire disparaître le feu qui menaçait de tout ruiner. Heureusement tous les trésors sauvés jusqu'à la date, lui a dû rester caché toute le temps jusque au mois de mars qu'il a réussie à gagner la montagne. (Anglada, 1979: 421)

En una segona carta escrita també des de Roma el dia 2 de maig de 1937 i adreçada al Dr. Josep Morell i Alamon, familiar del bisbe i resident al Palau

11. En el moment de la mort de Mn. Gudiol hi eren presents Josep Gudiol i Ricart i Eduard Junyent. També hi era Anton Gudiol (germà de Josep), que deixà escrit en les seves cròniques el compromís del seu germà amb Eduard Junyent: «Encara estava de cos present que Josep prometé a l'Eduard que l'ajudaria amb totes les seves possibilitats a mantenir la bona via que de sempre havia seguit el Museu» (Gudiol Corominas, 1997: 47).

Episcopal de Vic quan fou assaltat el 21 de juliol de 1936, Mn. Junyent explica novament els fets, però aquest vegada és molt més explícit i narra com va aconseguir salvar algunes peces de les esglésies. En la carta comenta que en les tasques de salvament l'ajudaren dos seminaristes mentre ell estava amagat. Es tracta d'Antoni Duran, que treballava fent la tria de peces provinents de les esglésies, i de Josep M. Balades, que era el fill del conserge del Casino, on feia de cafeter. El primer avisava Mn. Junyent quan sortia alguna peça que calia salvar i el segon escoltava les converses dels membres de la CNT-FAI, ja que el Casino era on es reunia el comitè d'aquesta organització:

No sé si sap que es logrà mobilitzar els bombers aquell vespre i amb ells vaig tornar a recórrer els nostres indrets, deixant el foc de la casa apagat. Ara encara Museu i Arxius tot és sencer. Crec que fan grans obres al pis principal de la casa que va quedar un xic espellifat, segons em contà en Toni que hi ha pogut entrar alguns colps. Per ell sé que es conserva també el Saló i la Biblioteca. Em veia sovint amb en Toni i Balades. El primer treballa al paro forçós: fa la tria de desferres de temples al Col·legi St. Miquel i guanya 10 pts. diàries amb lo qual pot fer viure la seva mare i germana, que tots estan bé; algunes vegades les havia vistes. En Balades fa de cafeter al local del seu pare i així també li defensa la vida. Ambdós són en punts estratègics que han anat bé per preveure i per preservar quelcom.

Des d'aquella nit memorable em vaig encauar fins que vaig trobar sortida. De tan amagrir-me i perdre la gana, sota aquell terror constant, he quedat amb l'estómac desmuntat. Espero anar-me refent poc a poc. (Ordeig, 2006: 480)

En efecte, el Dr. Junyent es va jugar la vida per salvar les obres i els llibres custodiats al museu, a l'arxiu i a la catedral. Ho aconseguí en el cas del museu i l'arxiu, però no reeixí en el cas de la catedral. Així ho explicà aquell 21 de juliol de 1936 en una altra carta que escrigué a Roma l'11 de maig de 1937 i que adreçà al bisbe Joan Perelló i Pou:

Des d'aquella tarda fatal que ens separàvem al Palau, en què junt amb el Dr. Morell vaig assistir al pillatge, quantes coses no hi ha a contar! Un desconegut va salvar-me de mans d'un home armat que em posaren de custòdia, tancat en una sala del Palau, el qual s'entretenia en amenaçar-me que em fusellaria; custodiat per dos amb armes m'acompanyà fins a casa on em deixaren en llibertat. Vaig sortir quan ja cremava l'arxiu de la Cúria; em digueren que hi tirarien bombes, i tement pel Dr. Morell, que sabia que quedava sol a dins, vaig poder-hi enviar un confident, que tornà a dir-me una hora després que les turbes ja eren fora i no quedava ningú. Només el foc devastador al Palau i a la Seu que amenaçava consumir-ho tot. Pel mateix confident, vaig obtenir que es mobilitzessin alguns bombers de confiança i al vespre, junt amb ells, vaig retornar al Palau, on estiguérem tota la nit apagant el foc del Palau que es reduí només a part de l'Arxiu de la Cúria i a la caiguda del paviment de la cambra de darrera

El Dr. Eduard Junyent l'any 1937 vestit de civil
en arribar a Roma.

la capella, en la que sols es cremà aquell gran llit antic, salvant-se tots els altres mobles. Ordenàrem a salvo totes les peces importants, tancàrem bé el Museo, un cop allunyat tot el perill de foc, i ens disposàrem a apagar el foc de la Seu, en què cremava tot el chor, l'orga i els dos o tres altars del seu davant. S'ens impedí fer-ho sota amenaça de mort! Aleshores encara es podia salvar el conjunt. Era una foguera immensa que arribava fins al sostre, davant de la qual es destacava el Sant Crist del Chor mig caigut a terra, que fou afusellat. Tinc encara la impressió horrenda davant dels ulls. Ja sabrà S.S.I. com la foguera sortint per les finestres es propagà a la teulada, que està en gran part cremada; la caiguda de les jàceres foradà dues o tres voltes. (Ordeig, 2006: 481)

Per la seva banda, la tarda del dia 24 de juliol de 1936 Josep Gudiol i Ricart va aconseguir un cotxe per anar a Vic. Josep Gudiol va ser molt actiu en el salvament del patrimoni català fins al punt que la Generalitat de Catalunya el nomenà inspector de monuments, la qual cosa li permetia entrar als edificis que podien interessar al Servei de Patrimoni Artístic i requerir auxili a les autoritats. Així narrà la seva anada a Vic:

El viatge fou un seguit de parades i explicacions a cada control dels pobles. Un cop salvats aquests obstacles i els dels cotxes destrossats a la carretera, vam arribar a Vic.

La coberta de la catedral cremava lentament i també fumejaven les finestres baixes del palau del bisbe; en el pis alt hi havia el Museu. Vaig anar a

l'Ajuntament i el batlle em digué que ell no tenia poders i que em posés d'acord amb el comitè revolucionari. El comitè tenia reunió i després d'una llarga espera em va rebre. (Gudiol Corominas, 1997: 56)

La narració dels fets la continua la seva filla, Eulàlia Gudiol:

Els va ensenyar el document temporal que tenia signat per Ventura Gasol, però li respongueren que si no portava l'aval del comitè central de milícies no tenia cap valor. Ell continuà insistint i, finalment, el comissari li digué que salvaria el Museu menys el que fos de «capellans»! Per sort entre aquells homes hi havia un conegut dels Gudiol que es deia Josep Mialet. Gudiol aconseguí que el comitè nomenés Mialet cap responsable de mitja dotzena de milicians per guardar el palau episcopal i la catedral. A més, els donà diners seus com a paga. (Gudiol Corominas, 1997: 56)

Josep Gudiol i Ricart, amic i col·laborador d'Eduard Junyent.

Arran d'aquests fets, el Dr. Junyent va romandre vuit mesos amagat i posteriorment fugí cap a Roma travessant els Pirineus. Va tardar un mes i mig a arribar a Roma des dels Pirineus. Ho recorda a la mateixa carta de l'11 de maig adreçada al bisbe Joan Perelló:

Des d'aquella nit vaig amagar-me, i així he permanescut corrent d'un amagatall a l'altre, sense trobar una sortida sota aquell ambient de destrucció i de terror, plorant la desolació i les víctimes, en una contínua meditació de la mort fins al 15 de març que vaig poder passar la frontera, en marches de nit pels Pirineus plens de neu. Vaig tenir maneres durant aquests vuit mesos d'estar a

l'aguait per fer salvar coses. Així es salvaren els retaules de l'església de Santa Teresa i alguns altres d'altres esglésies, molt pocs perquè tots han estat trinxats. (Ordeig, 2006: 480)

En aquestes tasques de salvament de les obres, va comptar amb diversos col·laboradors, però sobretot amb el seu amic Josep Gudiol i Ricart, tal com ho indica el mateix Junyent en una altra carta adreçada al Dr. Josep Morell des de Roma:

Referent a la demanda que em fa d'aquells objectes, dec dir-li que durant aquella nit del foc els vaig amagar dintre caixes. Uns dies més tard, sabent que el conserge hi anava, li vaig dir que els fiqués dintre una vitrina que tenia doble fons. Ignoro si va fer-ho perquè no el vaig veure més i no em serví per res i sé que va entregar les claus a algú del comitè. Quan vaig poder fer intervenir en Soley veient l'inutilitat de l'altre, amb la mateixa ordre, em va dir que ho havia posat molt bé ell, repartit en varis indrets. Pel mes de gener vaig veure a Gudiol el segon i últim cop durant tot aquell temps, i venia per saber de mi, puig li havien assegurat que s'havien amagat moltes coses al Museu. Tement jo alguna imprudència d'aquell xicot, li vaig explicar el què hi havia. Efectivament Gudiol, em digué que ell mateix al matí havia trovat les capes magnès dintre una caixa i les havia recollides. De l'argenteria em va prometre que ho acabaria de dissimular. No en sé res més; però es veu que el comitè tenia interès a fer-hi una razzia i ell, amb Mialet, ho deturaren.¹² (Ordeig, 2006: 485)

Un altre aspecte destacable de la col·laboració entre el Dr. Junyent i Josep Gudiol i Ricart fou evitar el trasllat del Museu Episcopal de Vic a l'edifici de l'Hospital, ja que es volien enderrocar la catedral i el claustre, el qual comunicava amb el Palau Episcopal. Cal recordar que en aquell moment el segon pis del Palau Episcopal era ocupat pel Museu i que la Biblioteca Episcopal era al primer pis. Des de la clandestinitat, el Dr. Junyent va aconseguir que el seu amic de joventut l'ajudés a evitar el trasllat a l'Hospital i a salvar així el palau i la catedral. Ho recorda el mateix Junyent en una altra carta escrita a Roma el 25 de juny de 1937 i adreçada novament al Dr. Josep Morell:

L'Hospital vell anava a ésser destinat al Museu. Quan jo ho vaig entendre vaig fer tots els passos necessaris per a què no es fés: primera perquè no convé; segona perquè un trasllat del Museu en tals circumstàncies pensi com aniria; i tercera perquè sabia que un colp traslladat s'havia de transformar el Palau de tal manera que no haguera quedat en bon us posterior. El plan reeixí molt bé, portat per Gudiol i aleshores es decidí, a fi de defensar el Palau, convertir-ho

12. A més de Josep Gudiol i Ricart, en aquest fragment també se cita a Joan Soley i Mención, fuster del Museu Episcopal de Vic, i a Mialet, vigilant del Museu durant la guerra.

tot en Museu, fent les obres de reparació necessàries causades pels desperfectes del saqueig. (Ordeig, 2006: 488)

A banda de les tasques de salvament de les obres del Museu Episcopal durant la guerra, Mn. Junyent tornà a Vic el 1939 per reagrupar les peces disperses que hi havia al soterrani dels claustres i a l'estranger. Un cop recuperada i estabilitzada la col·lecció, a partir de 1941 aconseguí la cessió de l'edifici del Col·legi de Sant Josep conegut com «la Panissa» i allà acabà traslladant el museu. Tanmateix, no fou fins al 1948 que aconseguí inaugurar la nova instal·lació, consistent en vuit sales al primer pis.

A partir d'aleshores dedicà tota la vida a aquest projecte. La segona etapa museogràfica finalitzà l'any 1952 amb la inauguració al primer pis de les sales de pintura romànica, escultura gòtica i dues d'arts decoratives. Quinze anys més tard aconseguí inaugurar totes les sales del segon pis dedicades a les arts decoratives, a l'arqueologia i a prohoms vigatans. El seu projecte museogràfic culminà l'any 1978, mig any abans de morir, amb la inauguració de les sales d'escultura gòtica.

Sens dubte, el Museu Episcopal de Vic fou el seu principal projecte com a historiador de l'art. Així ho reconeix el seu deixeble i successor en el càrrec de conservador del museu, Mn. Miquel S. Gros:

Sense voler menysvalorar els seus estudis sobre l'arquitectura romànica catalana, els nombrosos articles i volums —entre ells la monumental història de la nostra Ciutat de Vic— dedicats a temes d'història local, i les edicions que feu de textos i de documents antics, tots ells molt importants i que marquen un gran progrés en la coneixença de la història i de l'art de Catalunya, al meu entendre, crec que l'obra més important que el Dr. Junyent ens ha llegat és la instal·lació definitiva de les riquíssimes col·leccions del Museu Episcopal. Aquesta és l'empresa en la qual posà més il·lusió i més esforços, i, cal dir-ho, segurament també és la que anirà més lligada amb el seu nom i el seu record. (Gros, 1979: 390)

El llegat d'Eduard Junyent

Al llarg d'aquest article hem destacat la labor investigadora del Dr. Junyent, la seva tasca com a promotor cultural i, sobretot, la seva faceta com a museògraf centrada en el Museu Episcopal de Vic, seguint les passes de Mn. Gudiol.

L'obertura l'any 1891 del Museu Arqueològic Artístic Episcopal de Vic i l'inici de la publicació l'any 1893 del catàleg del Museu van marcar un punt d'inflexió en la política museística a Catalunya, ja que van servir de model a altres museus diocesans, com el de Lleida (1893) o el de Solsona (1896). L'any

El Museu Episcopal de Vic quan estava instal·lat a l'antic Col·legi de Sant Josep en època del Dr. Junyent (a dalt) i en l'actualitat (a baix).

1894 Mn. Gudiol feu una estada a Roma on va visitar els Museus Vaticans i on va aprendre tècniques museogràfiques que després aplicà al Museu Episcopal de Vic. Concretament a partir de 1898, quan va rellevar Antoni d'Espona com a conservador del museu. Mn. Gudiol fou un dels museòlegs més rellevants del Noucentisme a Catalunya i va transmetre el seu projecte al Dr. Junyent, que fou l'encarregat d'executar-lo:

La incorporació al Museu Episcopal de Vic de mossèn Junyent, una vegada mort Gudiol i Cunill l'any 1931, va suposar un interès nou per la presentació museogràfica de les col·leccions. La primera tasca que va dur a terme va ser la instal·lació museogràfica, l'any 1934, del fons d'art romànic. Era una presentació molt pedagògica semblant a la realitzada els mateixos anys per Joaquim Folch i Torres al Museu d'Art de Catalunya. La diferència més destacable va consistir a col·locar els frontals romànics a l'alçada pròpia dels quadres de les pinacoteques, mentre que Folch i Torres els va col·locar més a prop de terra, d'acord amb la disposició original de les esglésies. Aquesta opció presa per Junyent al costat de Josep Gudiol i Ricart responia a la voluntat de presentar les pintures romàniques catalanes com a obres d'un valor artístic equiparable a les dels mestres del gòtic, del Renaixement o del barroc. Aquest mateix criteri el va adoptar l'any 1948 quan va poder inaugurar les noves instal·lacions del Museu al Col·legi de Sant Josep. Les presentacions museogràfiques dutes a terme per Eduard Junyent els anys 1952 i 1967 responien també als mateixos criteris museològics establerts des dels inicis del Museu per Gudiol i Cunill. El Museu presentava en un lloc destacat al primer pis la pintura i l'escultura romànica i gòtica. Al segon pis hi havia l'arqueologia i les arts decoratives, i a la planta baixa el lapidari. Els anys en què el doctor Miquel dels Sants Gros va ser responsable del Museu també va respectar aquesta presentació tradicional i a la vegada va iniciar la política de publicació sistemàtica dels catàlegs de les seves col·leccions. (Trullén, 2004: 275-276)

Ara bé, del projecte museogràfic del Dr. Junyent en queda ben poca cosa, ja que entre 1995 i 2001 s'enderrocà l'antic edifici i se'n construí un de nova planta a càrrec dels arquitectes Federico Correa i Alfonso Milà. El nou edifici s'inaugurà el 18 de maig de 2002 i va obtenir el Premi Nacional de Patrimoni Cultural el 2003.

Conclusió

Malgrat la indiscutible aportació del Dr. Junyent a la història de l'art, la seva principal passió com a investigador fou l'arqueologia. Deixà constància del seu entusiasme per aquesta disciplina en nombroses ocasions, per exemple en el seu dietari quan el 22 d'octubre de 1926 escriu un rotund «Me'n vaig a Roma a estudiar arqueologia» (Ordeig, 2001: 476), o bé el 15 de març de 1927 quan indica que «L'arqueologia va de primera i m'hi donc amb tot l'entusiasme» (Ordeig, 2001: 478). Fins i tot Mn. Gudiol, quan el 30 juliol 1929 feu una ressenya bibliogràfica a la *Gazeta de Vich* sobre dos articles d'Eduard Junyent, afirmà:

Veus aquí dues monografies que són per fer crèdit d'un investigador arqueòlec. Elles demostren que no ens equivocarem els qui posarem nostres esperan-

ces en el jove prevere vigatà. Amb dos anys de permanència a Roma ha pogut ja donar fruits ben assaonats i gustosos. (Ordeig, 2001: 481)

Aquesta passió per l'arqueologia probablement ha eclipsat la seva faceta com a historiador de l'art. Un exemple ben visible el tenim en el *Diccionari d'historiadors de l'art català, valencià i balear*, editat per l'Institut d'Estudis Catalans per primera vegada el 2013 i que ja compta amb onze edicions.¹³ Si ens fixem en els retrats dels principals historiadors de l'art de la capçalera se'n destaquen setze, dels quals deu són catalans i dos, vigatans. Entre aquests historiadors de l'art no hi ha el Dr. Eduard Junyent, però en canvi hi figuren el seu mestre i el seu amic.¹⁴

Joan Ainaud de Lasarte, un dels deu historiadors catalans que figura a la capçalera del *Diccionari d'historiadors de l'art català, valencià i balear*, ens fa una aproximació a la diferència metodològica entre Mn. Gudiol i Eduard Junyent, i potser és en aquesta diferència on rau la clau:

Per això gosaria assenyalar que la principal diferència entre el mètode i la vocació de Mn. Gudiol i del Dr. Junyent fou que aquest darrer, per bé que fos a la vegada arqueòleg i home d'arxiu, va sentir l'engrescament per un afany desmitificador molt dels temps d'ara però que ja abans havia apassionat alguns crítics setcentistes. Recordem per exemple la comunicació del Dr. Junyent a la I Assemblea d'estudis del Comtat de Besalú (1968) sobre l'església de Santa Maria de Besalú, les seves propostes per a una nova nomenclatura de l'art pre-romànic o l'intent de negar veracitat a les afirmacions del bisbe-abat Oliba i suposar que les cinc naus de Ripoll no foren construïdes per ell.

En valorar aquestes i moltes hipòtesis cal evitar el parany on molts han caigut de creure que el Dr. Junyent feia certes propostes com una afirmació dogmàtica quan en realitat volia que fossin preses com un revulsiu per a relançar críticament molts temes massa anquilosats i sotmetre'ls a una revisió més sòlida, de la qual unes vegades sortirien confirmades les seves hipòtesis i altres reforçades amb una nova i més sòlida raó les afirmacions que ell combatia. (Ainaud, 1979: 411-412)

Tanmateix, en descàrrec del Dr. Junyent, cal dir que fins ben entrat el segle xx no hi va haver a Catalunya estudis específics d'història de l'art a les universitats. Així, doncs, d'una banda, la història de l'art es confonia amb l'arqueologia i l'antiquària, mentre que, d'altra banda, l'estudi de la història de l'art medieval

13. <<https://dhac.iec.cat/>> (consulta: 2 abril 2019).

14. José de Manjarrés y de Bofarull (1816-1880), Josep Puiggarí (1821-1903), Josep Puig i Cadafalch (1867-1956), Mn. Josep Gudiol i Cunill (1872-1931), Josep Pijoan Soteras (1881-1963), Josep Francesc Ràfols (1889-1965), Cèsar Martinell (1888-1973), Josep M. Gudiol Ricart (1904-1985), Joan Ainaud de Lasarte (1919-1995) i M. Lluïsa Borràs (1931-2010).

Capçalera del *Diccionari d'historiadors de l'art català, valencià i balear* editat per l'Institut d'Estudis Catalans.

es confonia amb l'arqueologia cristiana. Conseqüentment, la recerca històrica de l'art la feien persones amb diversos perfils: antics alumnes de l'Acadèmia de Belles Arts (artistes), arquitectes, eclesiàstics, erudits, estudiosos i viatgers. En el cas dels eclesiàstics el que avui coneixem com a història de l'art s'estudiava en una assignatura que s'anomenava, precisament, «arqueologia cristiana». No serà fins després de la postguerra que començarà a néixer el perfil de l'historiador de l'art específic, per bé que conviurà amb els perfils anteriors fins que al segle XXI es consolidarà definitivament la separació d'aquests perfils (Fontbona; Bassegoda, 2019).

En definitiva, el Dr. Junyent fou un historiador de l'art amb ànima d'arqueòleg, a qui hem d'agrair que avui en dia puguem admirar en el Museu Episcopal de Vic moltes obres que va salvar de la crema durant la Guerra Civil espanyola.

Bibliografia

- AINAUD, Joan. «Eduard Junyent, historiador de l'art». *Ausa* [Vic], VIII, 91-92 (1979), p. 410-412.
- ANGLADA I VILARDEBÓ, Joan. «In memorian». *Ausa* [Vic], VIII, 91-92 (1979), p. 421-423.
- FONT I ESCALÉ, Ignàsia. «Notícia bio-bibliogràfica de Mn. Eduard Junyent i Subirà, prev.» *Ausa* [Vic], VIII, 91-92 (1979), p. 425-460.
- FONTBONA, Francesc; BASSEGODA I HUGAS, Bonaventura. «Presentació». A: *Diccionari d'historiadors de l'art català, valencià i balear*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2019. [En línia] <<https://dhac.iec.cat/>> (consulta: 2 abril 2019).
- GROS I PUJOL, Miquel S. «El Dr. Eduard Junyent i el Museu Episcopal». *Ausa* [Vic], VIII, 91-92 (1979), p. 387-390.
- GUDIOL COROMINAS, Eulàlia. *Josep Gudiol i Ricart*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, 1997.
- GUDIOL I RICART, Josep. «Inicis d'una vocació científica». *Ausa* [Vic], VIII, 91-92 (1979), p. 369-379.

- JUNYENT I SUBIRÀ, Eduard. *Estudis d'història i art (segles IX-XX)*. [Pròleg, selecció i edició a cura de Ramon Ordeig i Mata.] Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, 2001.
- ORDEIG I MATA, Ramon. «Eduard Junyent: infància i joventut». *Ausa* [Vic], XIX, 147 (2001), p. 463-487.
- ORDEIG I MATA, Ramon. «Cinc cartes del Dr. Eduard Junyent sobre la revolució de 1936 a Vic». *Ausa* [Vic], XXII, 158 (2006), p. 477-513.
- PALOMO, Anna. «Cinquanta anys d'art compromès amb la contemporaneïtat a Osona». *Ausa* [Vic], XX, 148-149 (2002), p. 173-184.
- PLADEVALL I FONT, Antoni. «Eduard Junyent». *Diccionari d'historiadors de l'art català, valencià i balear*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2019. [En línia] <https://dhac.iec.cat/dhac_mp.asp?id_personal=164> (consulta: 2 abril 2019).
- ROMA CASANOVAS, Francesc; GINESTA PORTET, Xavier. «L'excursionisme a Vic en el primer terç del segle XX: el cas del Centre Excursionista de Vic i la Colla de Gurb». *Ausa* [Vic], XXII, 158 (2006), p. 437-476.
- SALARICH I TORRENTS, Miquel S. «Monsenyor Eduard Junyent, creador del Patronat d'Estudis Osonencs». *Ausa* [Vic], VIII, 91-92 (1979), p. 397-401.
- SALARICH I TORRENTS, Miquel S.; YLLA-CATALÀ I GENÍS, Miquel S. *Vigatans il·lustres*. Vic: Patronat d'Estudis Osonencs, 1983.
- TRULLÉN I THOMÀS, Josep M. «Museu Episcopal de Vic». *Ausa* [Vic], XXI, 153 (2004), p. 269-282.